

Annales

Instituti

Archaeologici

IX - 2013

Godišnjak

Instituta za

arheologiju

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Adress od the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršni urednici/Desk editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Tehnički urednici/Technical editors

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Sanjin Mihelić

Lektura/Language editor

Ivana Majer (hrvatski jezik/Croatian)
Sanjin Mihelić (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Kristina Jelinčić Vučković
Kristina Turkalj

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institut of archaeology, Zagreb 2013.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 8** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin – arheološka istraživanja 2012. godine
- 12** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2012. godine
- 20** **Tatjana Tkalčec**
Arheološka istraživanja nalazišta Crkvari – crkva sv. Lovre 2012. godine
- 26** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2012.
- 31** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica – Sjenjak 2012.
- 35** **Daria Ložnjak Dizdar**
Medinci – Čićoka/Jablanik – zaštitna istraživanja 2012. godine
- 38** **Marko Dizdar**
Rezultati zaštitnih istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2012. godini
- 44** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Dolina – Glavičice, istraživanja 2012.
- 48** **Tajana Sekelj Ivančan**
Nastavak arheoloških istraživanja na položajima Volarski breg i Sušine kraj Virje u 2012. godini
- 55** **Marina Ugarković**
Tina Neuhauser
Stobreč 2012. – helenistički bedem
- 59** **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Tina Neuhauser
Hvar, otok Sveti Klement, uvala Soline, arheološka istraživanja 2012.

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 8** **Daria Ložnjak Dizdar**
Mirela Hutinec
Sotin – archaeological investigations in 2012
- 12** **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar
The results of the excavations of the Batina-Sredno site in 2012
- 20** **Tatjana Tkalčec**
Archaeological investigations at Crkvari – St. Lawrence Church in 2012
- 26** **Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod, Galovo, archaeological investigations in 2012
- 31** **Saša Kovačević**
Nova Bukovica – Sjenjak 2012.
- 35** **Daria Ložnjak Dizdar**
Medinci – Čićoka/Jablanik – rescue investigations in 2012
- 38** **Marko Dizdar**
The results of the 2012 rescue excavations of the La Tène culture cemetery in Zvonimirovo – Veliko Polje
- 44** **Daria Ložnjak Dizdar**
Marija Mihaljević
Dolina-Glavičice, the investigations in 2012
- 48** **Tajana Sekelj Ivančan**
Continued archaeological investigations at the positions of Volarski Breg and Sušine near Virje in 2012
- 55** **Marina Ugarković**
Tina Neuhauser
Stobreč 2012 – Hellenistic fortification
- 59** **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Tina Neuhauser
Hvar, St. Clement island, Soline Bay, archaeological investigations in 2012

64 Siniša Krznar Arheološko istraživanje lokaliteta Torčec – Cirkvišće 2012. godine	64 Siniša Krznar <i>Archaeological investigations at the site Torčec – Cirkvišće in 2012</i>
69 Marko Dizdar Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 4 Poljana Križevačka 1 na trasi autoceste A12, dionica Gradec – Kloštar Vojakovački	69 Marko Dizdar <i>Rescue archaeological excavations of the AS 4 Poljana Križevačka 1 site on the route of the A12 motorway, section Gradec-Kloštar Vojakovački</i>
76 Tatjana Tkalčec Kasnosrednjovjekovno naselje Buzadovec–Vojvodice (AN 3) na trasi autoceste A12 Sveta Helena – GP Gola	76 Tatjana Tkalčec <i>The late mediaeval settlement Buzadovec – Vojvodice (AS 3) on the route of the A12 motorway Sveta Helena – GP Gola</i>
<p>88 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Rezultati arheoloških istraživanja lokaliteta Kalnik – Igrišće</p>	<p>88 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Results of archaeological investigations of the Kalnik – Igrišće site</i></p>
<p>93 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p>Zaštitna istraživanja nalazišta AN 1 Grabrić na trasi autoceste A13, dionica Čvor Vrbovec 2 – Čvor Farkaševac</p>	<p>93 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar</p> <p><i>Rescue excavations of the AN 1 Grabrić site on the route of the A13 motorway, section Vrbovec 2 Junction – Farkaševac Junction</i></p>
98 Marko Dizdar Terenski pregled i probna istraživanja na izgradnji spojne ceste od Petrinje do mosta preko rijeke Kupe u Brestu	98 Marko Dizdar <i>Field survey and test excavations on the route of the connecting road between Petrinja and the bridge over the Kupa river in Brest</i>
<p>102 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka istraživanja na lokalitetu Stari grad u Ivanju 2012. godine</p>	<p>102 Juraj Belaj
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological investigations at the Old Town site in Ivanec in 2012</i></p>
109 Tatjana Tkalčec Nastavak arheoloških istraživanja burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2012. godine	109 Tatjana Tkalčec <i>Continued archaeological investigations of the mediaeval fortified town Vrbovec in Klenovec Humski in 2012</i>
116 Asja Tonc Rezultati probnih iskopavanja na gradini Svete Trojice 2012. godine	116 Asja Tonc <i>Results of trial excavations at the Sv. Trojica hillfort in 2012</i>
<p>121 Bartul Šiljeg
Goranka Lipovac Vrkljan
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra</p> <p>Crikvenica – <i>Ad turre</i>, rezultati sustavnih arheoloških istraživanja rimske keramičarske radionice na lokalitetu Igralište 2012. godine</p>	<p>121 Bartul Šiljeg
Goranka Lipovac Vrkljan
Ivana Ožanić Roguljić
Ana Konestra</p> <p><i>Crikvenica – Ad turre, Results of Systematic Archaeological Excavations of the Roman Pottery Workshop at the Igralište Site in 2012</i></p>
<p>131 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Ana Konestra</p> <p>Nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja lokaliteta Stancija Blek (Tar) u 2012. godini</p>	<p>131 Bartul Šiljeg
Vladimir Kovačić
Ana Konestra</p> <p><i>Continued archaeological investigations and conservation at the Stancija Blek site (Tar) in 2012</i></p>

Terenski pregledi

136 **Tatjana Tkalčec**

Rekognosciranje na području Bjelovarsko-bilogorske i Koprivničko-križevačke županije u 2012. godini

167 **Kristina Jelinčić Vučković**

Terenski pregled lokaliteta Novo Selo *Bunje* na otoku Braču

175 **Asja Tonc**

Terenski pregledi područja izgradnje novih cestovnih pravaca na teritoriju Zagrebačke i Istarske županije

Field Surveys

136 **Tatjana Tkalčec**

Field surveys in the Bjelovar-Bilogora and Koprivnica-Križevci counties in 2012

167 **Kristina Jelinčić Vučković**

Field survey of the Novo Selo Bunje site on the island of Brač

175 **Asja Tonc**

Field surveys of the construction area of new roads in the Zagreb and Counties of Zagreb and Istria

Eksperimentalna arheologija

185 **Andreja Kudelić**

Testiranje tehnologije izrade keramičkih posuda i rekonstrukcija hipotetske horizontalne keramičarske peći

190 **Andreja Kudelić
Filomena Sirovica
Dinko Tresić Pavičić**

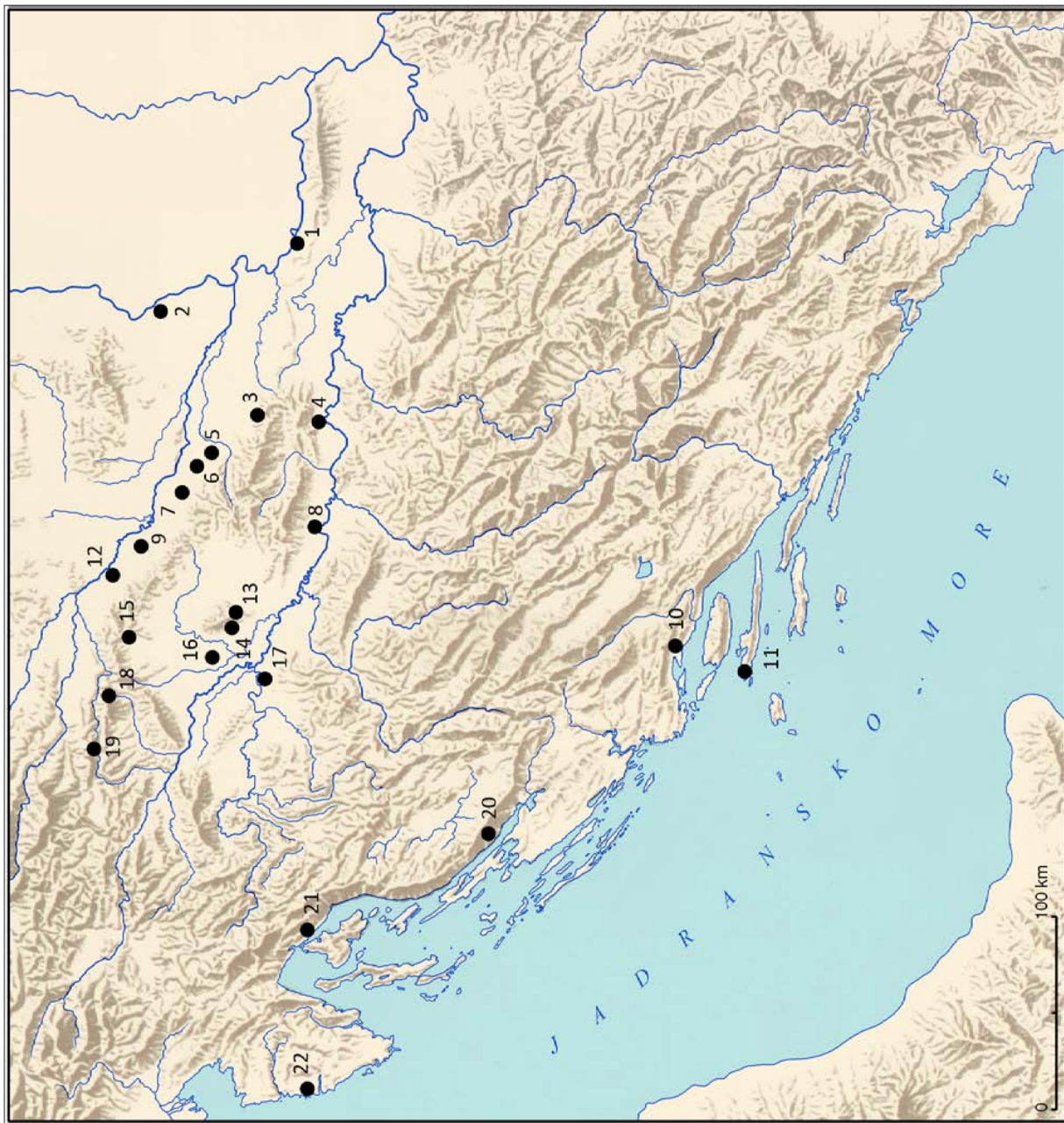
Dokumentiranje reljefnih značajki položaja Kurilovec–Belinščica tijekom 2011. i 2012. godine

185 **Andreja Kudelić**

Testing of ceramic vessel production technology and reconstruction of a hypothetical horizontal ceramic kiln

190 **Andreja Kudelić
Filomena Sirovica
Dinko Tresić Pavičić**

Documenting the relief features of the position Kurilovec–Belinščica in 2011 and 2012

1. Sotin
2. Batina - Sredno
3. Crkvari - crkva Sv. Lovre
4. Slavonski Brod- Galovo
5. Nova Bukovica- Sjenjak
6. Medinci - Čičoka/Jablanik
7. Zvonimirovo - Veliko polje
8. Dolina - Glavičice
9. Volarski breg i Sušine
10. Stobreč
11. Sv. Klement-Soline
12. Torčec - Crkvišće
13. AN 4 Poljana Križevačka
14. AN 3 Buzadovec-Vojvodice
15. Kalmik -Igrišće
16. AN 1 Grabrić
17. Petrinja-Žrnica
18. Ivanec- Stari grad
19. Klenovec Humski-Plemićki grad Vrbovec
20. Gradina Sv. Trojice
21. Crkvenica-Igralište
22. Stanција Blek-Tar

Terenski pregled i probna istraživanja na izgradnji spojne ceste od Petrinje do mosta preko rijeke Kupe u Brestu

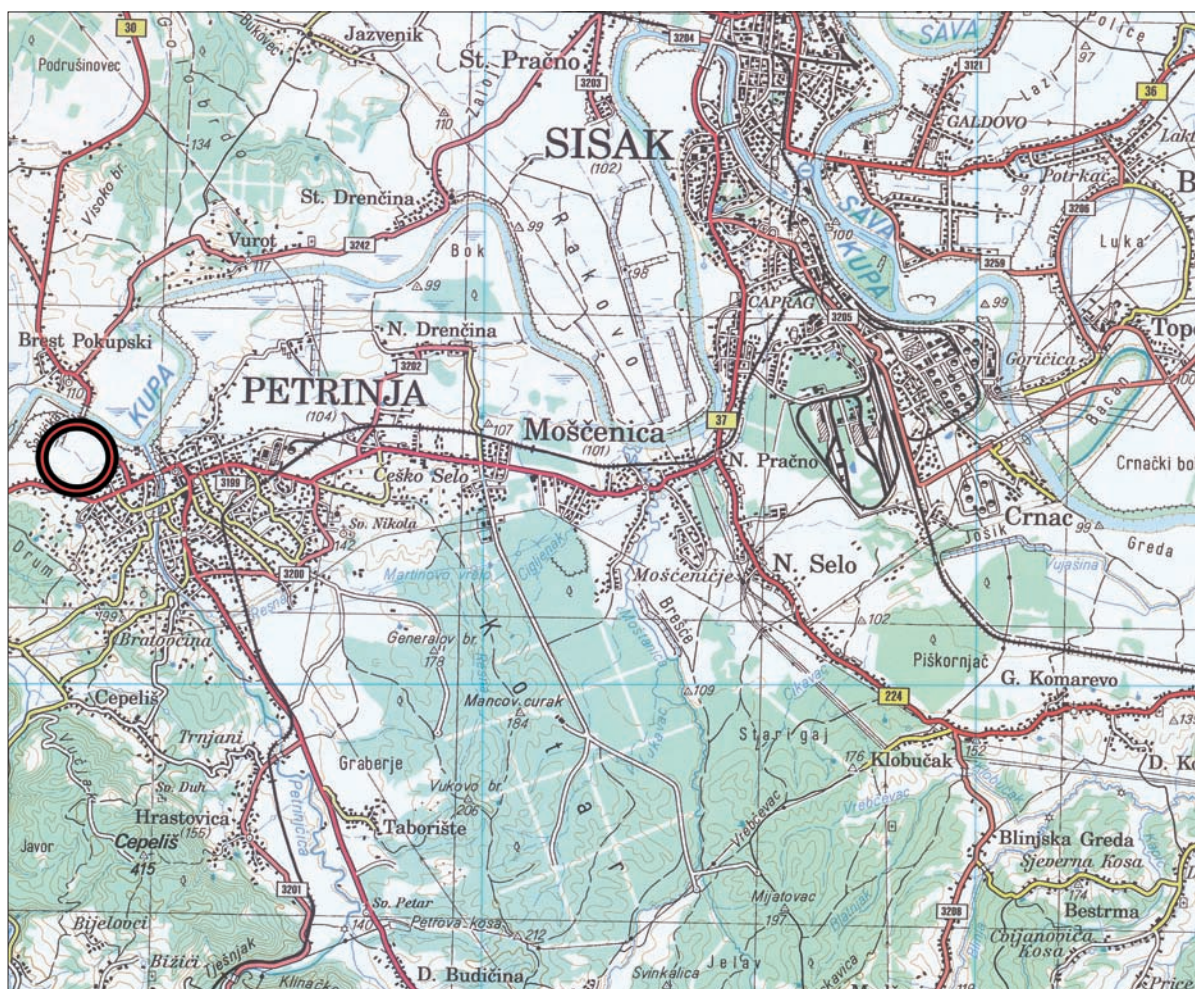
Field survey and trial excavations on the route of the connecting road between Petrinja and the bridge over the Kupa river in Brest

Marko Dizdar

Primljeno/Received: 20.3.2013.
Prihvaćeno/Accepted: 24.7.2013.

U terenskom pregledu i probnim istraživanjima na izgradnji dijela obilaznice grada Petrinje zabilježeno je dosad nepoznato arheološko nalazište. Obilaznica prelazi preko blage uzvisine smještene južno od rijeke Kupe, zapadno od grada, na kojoj su prikupljeni površinski nalazi koji su ukazivali na postojanje prapovijesnog naselja iz razdoblja mlađega željeznog doba. Na osnovi iskopa probnih rovova definirane su površine nalazišta predviđene za zaštitna istraživanja koja će omogućiti prikupljanje spoznaja o naseljenosti Petrinje tijekom prapovijesti, smještene na važnom komunikacijskom pravcu koji je vodio dolinom rijeke Kupe.

Ključne riječi: terenski pregled, Petrinja, Pokuplje, prapovijest, naselje, mlađe željezno doba
Key words: field survey, Petrinja, Pokuplje, prehistory, settlement, Late Iron Age

Sl. 1 Položaj nalazišta AN 1 Petrinja – Žnica.

Fig. 1 Position of the settlement at AS 1 Petrinja-Žnica.

Sl. 2 Pogled na AN 1 Petrinja – Žnica (snimio: M. Dizdar).

Fig. 2 View of the AS 1 Petrinja–Žnica site (photo: M. Dizdar).

Uslijed izgradnje spojne ceste od zapadnog ruba grada Petrinje do mosta preko rijeke Kupe u Brestu (Sisačko-moslavačka županija), provedeni su terenski pregled, probna istraživanja i arheološki nadzor trase na kojoj nije bilo otprije poznatih arheoloških nalazišta. Dužina trase spojne ceste iznosi oko 1,86 km, a povezuje postojeću cestu D-30 s mostom na rijeci Kupi kod Bresta (sl. 1).¹ Trasa spojne ceste prelazi preko blage uzvisine smještene južno od rijeke Kupe, zapadno od grada, dok se njezin završetak nalazi u podnožju sjevernih padina Petrove gore.

U terenskom pregledu trase spojne ceste 2011. godine zabilježeno je dotad nepoznato prapovijesno nalazište. S obzirom na to da je provedbu terenskog pregleda na većem dijelu trase onemogućavalo gusto raslinje, poduzet je strojni iskop probnog rova po središnjoj osi trase kako bi se provjerilo moguće postojanje još kojeg nalazišta. Rov je bio širok 1,20 m te dubok do 40 cm, odnosno iskopan je sloj humusa do razine temeljnog tla. Probna istraživanja potvrdila su postojanje otkrivenog nalazišta na kojem su potom provedena zaštitna arheološka istraživanja, dok na ostatku trase nije bilo zabilježenih nalaza.

Arheološko nalazište AN 1 Petrinja – Žnica položeno je na izduženoj blagoj uzvisini orijentacije zapad – istok, smještenoj na zapadnom rubu Petrinje, odnosno sjeveroistočno od prigradskog naselja Novo Selište. Riječ je o blagoj uzvisini koja je smještena nedaleko od Kupe, zbog čega je i bila povoljna za naseljavanje (sl. 2). Sa sjeverne i južne strane nalazišta danas su kanali za odvodnju oborinskih voda koji su, posebno onaj sjeverni, iskopani na mjestu nekadašnjih manjih vodotoka koji su sa sjeveroistočnih obronaka Petrove gore tekli prema Kupi. Terenski pregled na tom dijelu trase spojne ceste nije bio moguć zbog guste i neprohodne vegetacije, odnosno riječ je bila o razminiranom zemljištu koje dulje vrijeme nije bilo podvrgnuto poljoprivrednoj obradi. Probna istraživanja pokazala su kako je debljina sloja humusa iznosila od 30 do 40 cm (sl. 3). Zdravicu predstavlja sloj svijetlosmeđe, smeđe ili sivosmeđe ilovače u kojoj su na nekoliko mjesta uočene nakupine recentnoga građevinskog materijala. Ipak, na središnjem dijelu uzvisine te njezinoj padini okrenutoj prema rijeci Kupi, u probnom je istraživanju

zabilježeno nekoliko zapuna sa sitnim keramičkim ulomcima koji ukazuju na postojanje prapovijesnoga arheološkog nalazišta (sl. 4). Vjerojatno je riječ o rubnom dijelu prapovijesnog naselja koje se smjestilo na izduženoj uzvisini položenoj u neposrednoj blizini rijeke Kupe koje je na zapadnom rubu presječeno iskopom recentnog kanala za oborinske vode. Na tijek istraživanja i očuvanost arheoloških objekata utjecala je i neobrađenost zemljišta, odnosno njegovo višegodišnje neobrađivanje dovelo je do rasta guste vegetacije čije je uklanjanje moglo oštetiti kontaktni sloj humusa i temeljnog tla.

Broj zabilježenih arheoloških cjelina kao i prikupljeni keramički nalazi ukazuju na naselje zajednice Kolapijana koja se tijekom razdoblja mlađega željeznog doba (3. – 1. stoljeće pr. Kr.) rasprostirala u porječju rijeke Kupe od Siska te na područjima Banovine i Korduna sve do Bele krajine u Sloveniji (Božič 1999; 2001). Središte političke i ekonomske moći Kolapijana, na osnovi dosad poznatih arheoloških nalaza i zapisa u antičkim povijesnim izvorima, nalazilo se u velikom protopovijesnom naselju *Segest(ica)*, položenom na Pogorelcu u današnjem Sisku, o čemu svjedoče brojni nalazi datirani u razdoblje mlađega željeznog doba (Majnarić-Pandžić 1990; Burkowsky 1999; 2000). O kontaktima sa susjednim prostorima i položaju u ondašnjoj mreži komunikacija najjasnije svjedoče različiti oblici fibula koje se mogu datirati od 3. stoljeća pr. Kr. do početka 1. stoljeća po Kristu (Majnarić-Pandžić 1970; Košćević 1980; Demetz 1999; Božič 2008). *Segest(ica)* je osvojio Oktavijan na početku ilirskog rata (35. – 33. godina pr. Kr.) (Šašel-Kos 1986; 2005), pri čemu postoji mogućnost kako je jedan od smjerova pohoda rimskih vojnih postrojbi nakon osvajanja slijedio tok rijeke Kupe, odnosno prelazio je i preko područja na kojem se smjestila Petrinja.

Otkriveno protopovijesno nizinsko naselje u Petrinji pripada rijetkim nalazištima toga vremena u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, zbog čega su od iznimne važnosti njegova zaštitna istraživanja na površini od oko 5 060 m². U njima je po prvi put zabilježena infrastruktura jednoga nizinskog naselja u porječju Kupe sa zatvorenim cjelinama koje će omogućiti bolje poznavanje svakodnevnog života jedne manje zajednice autohtonoga panonskog podrijetla.

U kontaktnom sloju humusa i zdravice prikupljeno je i nekoliko ulomaka tzv. cijepane litičke industrije, odnosno mikrolita koje nije moguće preciznije datirati bez pripadajuće ke-

1 Terenski pregled, probna iskopavanja i nadzor provedeni su od 2011. do 2012. godine, a financirani su sredstvima Hrvatskih cesta d.o.o. Koordinator od strane investitora bio je Ivan Davidović kojem zahvaljujemo na suradnji.

Sl. 3 Iskop probnog rova na AN 1 Petrinja – Žnica (snimio: M. Dizdar).

Fig. 3 Excavation of the test trench at the AS 1 Petrinja – Žnica site (photo: M. Dizdar).

ramičke građe, osim što ih se smješta u širi kontekst mlađega kamenog (neolitik) ili bakrenog doba (eneolitik). Ipak, s obzirom na položaj nalazišta, vjerojatno se pronađeni nalazi mogu pripisati nekom naselju eponimne bakrenodobne lasinjske kulture (Dimitrijević 1979) čija nalazišta u većem broju treba očekivati u porječju Kupe, posebno na blago povišenim položajima kakvo je ono na Žnici u Petrinji.

Zaštitna iskopavanja nalazišta AN 1 Petrinja – Žnica, kao i provedba budućih arheoloških istraživanja na tom području, omogućit će prikupljanje novih spoznaja o naseljenosti prostora donjeg Pokuplja koje se nalazi na važnom komunikacijskom pravcu kojim se ostvarivala povezanost sjevernog Jadrana s jugozapadnom Panonijom.

Sl. 4 Pogled na istraženu površinu AN 1 Petrinja – Žnica (snimio: M. Dizdar).

Fig. 4 View of the excavated surface at the AS 1 Petrinja – Žnica site (photo: M. Dizdar).

Literatura

- Božič, D. 1999, Die Erforschung der Latènezeit in Slowenien seit Jahre 1964., *Arheološki vestnik*, 50, 189–213.
- Božič, D. 2008, *Poznolatensko-rimsko grobišče v Novem mestu*. Ljubljanska cesta in Okrajno glavarstvo, Katalogi in Monografije, 39, Ljubljana.
- Božič, D. 2001, Ljudje ob Krki in Kolpi v latenski dobi, *Arheološki vestnik*, 52, 181–198.
- Burkowsky, Z. 1999, Sisak u prapovijesti, antici i starohrvatskom dobu, Sisak.
- Burkowsky, Z. 2000, Pregled zaštitnih arheoloških istraživanja, 1990. – 2000., Sisak.
- Demetz, S. 1999, *Fibeln der Spätlatene- und frühen römischen Kaiserzeit in den Alpenländern*, Frühgeschichtliche und Provinzialrömische Archäologie. Materialien und Forschungen 4, Rahden/Westfalen.
- Dimitrijević, S. 1979, Lasinjska kultura, in: *Praistorija jugoslavenskih zemalja. III. eneolitsko doba*, Benac, A. (ed.), Sarajevo, 137–181.
- Košćević, R. 1980, *Antičke fibule s područja Siska*, Zagreb.
- Majnarić-Pandžić, N. 1970, *Keltsko-latenska kultura u Slavoniji i Srijemu*, Acta Musei Cibalensis, 2, Vinkovci.
- Majnarić-Pandžić, N. 1990, Novi nalaz pojasne kopče tipa Laminci iz Siska, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3. s. XXIII, 55–68.
- Šašel Kos, M. 1986, *Zgodovinska podoba prostora med Akvilejo, Jadranem in Sirmijem pri Kasiju Dionu in Herodianu*, Ljubljana.
- Šašel Kos, M. 2005, *Appian and Illyricum*, Situla, 43, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana.

Summary

Due to the plans to construct a connecting road between the western periphery of Petrinja and the bridge over the Kupa river in Brest, the route was surveyed and test-excavated. There were no known archaeological sites on the route prior to these works. The route of the connecting road passes over a gentle elevation south of the Kupa river, while it ends at the foot of the northern slopes of Mount Petrova Gora. The investigations revealed a prehistoric site, AS 1 Petrinja-Žnica, which can be attributed to the Late Iron Age (3rd-1st cent. BC) society of the Colapiani based on the ceramic finds. The interface layer of topsoil and virgin soil yielded several microliths, which cannot be dated with any degree of precision, other than belonging to a wider context of Late Stone or Copper Age. However, taking into consideration the position of the site, the finds could probably be attributed to the Lasinja culture. Rescue excavations of the AS 1 Petrinja-Žnica site, coupled by the future excavations in that area, will provide new insight into the habitation patterns of the lower Pokuplje area, which lies on an important communication route connecting the northern Adriatic area with south-western Pannonia.

